

Коваленко А.С.

здобувачка вищої освіти інженерно-енергетичного факультету,

Науковий керівник: Курепін В.М.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри методики професійного навчання,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Падіння обсягів сільськогосподарського виробництва, розрив традиційних господарських зв'язків та скорочення державного фінансування стали вагомими факторами погіршення соціально-економічного становища сільського населення. В цих умовах особливу гостроту набули соціально-трудова проблеми, серед яких домінування важкої фізичної праці, сезонність зайнятості, обмежені можливості працевлаштування, низький рівень заробітної плати та доходів сільськогосподарських виробників, а також нерозвиненість соціальної та інженерної інфраструктури.

Найбільш відчутно процес формування нових трудових відносин виявляється саме в сільській місцевості [1, с. 135]. Трудова діяльність селян перебуває під впливом суперечливих факторів: з одного боку, на неї впливають темпи впровадження сучасних технологій та удосконаленої техніки, а з іншого - зниження рівня матеріально-технічного забезпечення та погіршення технологічного стану виробництва. Це зумовлює складність адаптації аграрного сектору до нових соціально-економічних реалій та потребує комплексного підходу до модернізації праці [2, с. 84].

У сучасних умовах відбувається трансформація особистісних відносин у процесі праці, що охоплює зміни у формах взаємодії між працівником та його професійною діяльністю. Визначальним фактором ставлення до праці є організація виробничого процесу та умови праці в конкретному господарстві, які безпосередньо впливають на результативність роботи та, в широкому контексті, на економічний розвиток.

Більшість сільських працівників демонструють незадоволення своєю трудовою діяльністю та рівнем матеріального забезпечення [3, с. 9]. Внаслідок війни та різкого погіршення економічних умов виробництва в аграрному секторі сформувалася принципово нова структура зайнятості: значна частина сільського населення змушена зосереджуватися на роботі у власних підсобних господарствах, що стає альтернативною формою трудової активності в періоди нестабільності.

Для значної частини сільських мешканців зайнятість у особистих підсобних господарствах у сучасних умовах воєнної нестабільності виступає чи не єдиним засобом забезпечення життєдіяльності та економічного виживання. У

цьому контексті особливу актуальність набуває розвиток усіх видів діяльності, що сприяють ефективному використанню наявних земельних та трудових ресурсів у сільській місцевості.

В умовах сучасних викликів зростає попит на організацію та розвиток різноманітних форм локальної господарської активності, зокрема сільськогосподарських промислів, традиційних ремесл, міні-цехів із переробки сільськогосподарської продукції та малих виробничих ділянок. Розширення такого роду індивідуальних виробництв не лише забезпечує населення додатковими робочими місцями, а й сприяє зменшенню рівня безробіття та залученню додаткових фінансових ресурсів, необхідних для підтримання життєдіяльності сільських громад.

Трудові процеси у сільській місцевості формуються під впливом суперечливих тенденцій: з одного боку, вони зумовлюються впровадженням нових технологій та удосконаленої техніки [4, с. 64], що підвищує продуктивність праці, а з іншого - зниженням рівня матеріально-технічного забезпечення та погіршенням технологічного стану виробництва. Важливим фактором є трансформація особистісних відносин у процесі праці, яка виявляється у зміні форм взаємозв'язку між працівником та його роботодавцем. Ставлення до сільськогосподарської праці значною мірою визначається організацією виробничого процесу умовами праці в конкретному господарстві. Саме вони впливають на ефективність виконання трудових функцій, а відтак і на економічний розвиток господарства в цілому.

Переважаюча частина сільських працівників виявляє незадоволення власним матеріальним становищем, що свідчить про наявність глибоких соціально-економічних проблем в аграрному секторі. Однією з ключових соціальних причин кризового стану є відчуження працівників від результатів своєї діяльності та засобів виробництва, а також обмеженість їхньої економічної свободи. Така ситуація зумовила появу в сільському господарстві зрівняльного принципу оплати праці, відсутність стимулів до підвищення продуктивності та конкуренції, що, в свою чергу, призвело до зниження рівня життя сільського населення.

Сучасна сільськогосподарська праця характеризується відсутністю належної позитивної динаміки розвитку, що зумовлено низкою факторів [5, с. 18]. Насамперед це незадоволеність сільських працівників своєю трудовою діяльністю, низький рівень механізації окремих галузей аграрного виробництва, а також матеріальна незацікавленість у результатах роботи. Визначальним для формування інтересу до праці є її зміст, рівень організації та ефективність управлінських методів, а також ступінь впливу працівника на виробничі процеси. Залучення ініціативи, розвиток самостійності та участь у прийнятті управлінських рішень є ключовими елементами, що здатні підвищити мотивацію та сприяти зростанню продуктивності сільської праці.

Серед ключових факторів незадоволеності сільських працівників організацією праці виокремлюються надмірні витрати години на отримання завдань, часті перекидання з одного виду роботи на інший, нестабільність

розцінок за норми виробітку, простої та вимушені перерви у трудовому процесі. Що негативно впливають на мотивацію праці у сільських територіях, виокремлюються економічні, соціальні та психологічні аспекти. Для їх подолання доцільним є застосування комплексного підходу, що включає інвестиції у виробничу та соціальну інфраструктуру, стимулювання економічної активності населення, розширення доступу до освіти та медичних послуг, а також реалізацію програм професійного розвитку та зростання працівників.

Майже кожен третій чи четвертий працівник стикається з подібними проблемами. Окрему увагу працівники звертають на надмірні переробки та систематичну роботу без вихідних, що негативно позначається як на їхньому фізичному стані, так і на соціально-психологічному кліматі у трудових колективах. Значна кількість нарікань спрямована на діяльність керівного складу, зокрема на низький рівень компетентності у прийнятті управлінських рішень, їх несвоєчасність та помилковість.

Отже, організація праці в сільській місцевості й надалі залишається проблемною через сезонність зайнятості, низький рівень механізації, матеріальну незацікавленість працівників та поширення неформальних трудових відносин. Для підвищення ефективності сільськогосподарської діяльності необхідним є удосконалення правового регулювання, розвиток соціальних гарантій, впровадження інновацій та механізації виробництва, а також залучення працівників до участі у прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Курепін В.М., Сухорукова А. Л. Особливості трудових відносин у сільському господарстві: теоретико-практичний аналіз. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 130-136. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-16).
2. Курепін В.М., Іваненко В.С. Корінні причини міграції та використання їх у сфері розвитку сільських районів країни. Проблематика і перспективи сталого розвитку України в аспекті синергії інтеграції економіки, бізнесу та HR-інжинірингу : матеріали III всеукраїнської наукової конференції студентів та молоді (м. Хмельницький, 15 травня 2025р.). Хмельницький : ХНУ, 2025. С. 81-84. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22281>.
3. Лотарева Д. В. Організація системи управління ризиками на агропідприємствах Миколаївської області. *OSHAgro – 2024* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 вересня 2024 року). Київ : МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Науково-виробничий журнал «Охорона праці», Європейське співтовариство з охорони, 2024. С. 7-10. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18904>.
4. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09).
5. Arabov, N., Sukhorukova, A., Voloshyna-Sidei, V., Khomitov, K., Nasimov, D., Ismailov, B., & Bakayev, Z. (2023). Assessment of the efficiency of public-private partnership in the service sector. *E3S Web of Conferences*, 452, 05028. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202345205028>.